

KLIMATFÖRÄNDRING OCH KONFLIKTER

GLOBAL RÄTTVISA

Klimatförändringen är i allra högsta grad en etisk fråga. Det är främst rika industriländer som orsakar att klimatet värms upp i allt snabbare takt. Följderna slår ändå hårdast mot sådana länder som är minst skyldiga till krisen och redan färdigt är i en sårbar ställning. Vetskapen om denna obalans borde leda till ansvarstagande i det så kallade globala nord.

VAD HANDLAR ÖVNINGEN OM

- Längd: 45–60 minuter
- Teman: global rättvisa, klimatkris, koldioxidavtryck
- Utrustning som behövs: Dator och internetuppkoppling för streaming av videofilm och för undersökningar på webben
- Sök information om det egna och finländarnas genomsnittliga koldioxidavtryck. Jämför koldioxidavtryck på olika håll i världen och fundera över vad den information ni hittar förpliktigar oss till.

ÖVNINGENS MÅL

Målet med övningen är att bli medveten om vad som orsakar klimatförändringen och om vem som lider mest av den samt att fundera över vad den information vi samlat innebär ur en etisk synvinkel.

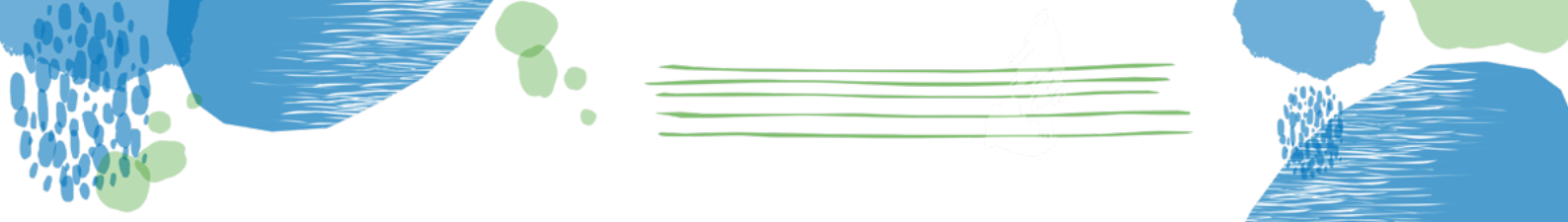
ÖVNINGENS GÅNG

Repetera allra först kort vad klimatkrisen handlar om. Ni kan göra det till exempel så att eleverna förklarar fenomenet utgående från vad de själva lärt sig tidigare eller alternativt med hjälp av följande grafik:

- Meteorologiska institutet: <https://ilmasto-opas.fi/sv/ilmastonmuutos/videot-ja-visualisoinnit/-/artikkeli/b4df9633-7e1f-4389-9dd0-a0539588f211/visualisoinnit.html>

Be varje elev ta reda på sin egen "klimatskuld" enligt följande:

- Räkna först ditt eget koldioxidavtryck med Sitras livsstilstest (<https://livsstilstest.sitra.fi/>).
- Jämför sedan ditt resultat med finländarnas genomsnitt som du kan se samtidigt med dina egna resultat. Hurdana observationer gör du?

Finländarens genomsnittliga utsläpp varierade från 9,6 ton till 11,8 ton per år mellan 2000 och 2013 (Källa: Sitra). Ta reda på i vilket intervall gruppmedlemmarnas koldioxidavtryck placerar sig, och anteckna det så att alla kan se det till exempel på tavlan. Det är bra att komma ihåg att det i alla länder förekommer spridning mellan människor i förhållande till invånarnas genomsnittliga koldioxidavtryck.

Handled sedan var och en att fortsätta med sin informationssökning. Be eleverna:

- Sök fram en aktuell karta över områden som klimatförändringen utgör de största riskerna för. (Om ni inte hittar lämpliga kartor på svenska kan ni använda till exempel sökorden *“countries most vulnerable to climate change”*. Bedömningarna av hur sårbara områdena är varierar något. Bifogat finns också en sådan karta som bygger på Standard & Poor’s bedömning.)
- Välj ut några länder i de områden som är mest utsatta.
- Ta reda på invånarnas genomsnittliga koldioxidavtryck i de länder ni valt.
- Koldioxidavtrycken per land finns till exempel i engelskspråkiga Wikipedia under namnet *List of countries by carbon dioxide emissions per capita*.

Sammanställ observationerna i det här skedet. I vilka storleksklasser är invånarnas genomsnittliga koldioxidavtryck i länderna i de områden som klimatförändringen drabbar hårdast? Anteckna på tavlan och jämför det med intervallet inom vilket er grupps koldioxidavtryck ligger, som ni tidigare skrev upp. Hurdana observationer gör ni?

Dela sedan in eleverna i smågrupper. Be dem diskutera följande frågor:

- Vad tänker ni om att invånarna i områden som lider mest av följderna av klimatförändringen oftast är de som har bidragit allra minst till att hela fenomenet uppstått?
- Vad tycker ni om att “invånarna med stora utsläpp” i Finland knappt alls behöver lida av klimatförändringens allvarliga följder, såsom extrema väderfenomen?
- Sammanfatta era tankar och skriv några meningar om dem.
- Vad tycker ni att vetenskapen om denna obalans förpliktigar oss till? Hur borde vi agera i fortsättningen? I vilken grad skulle ni själva vara färdiga att göra de förändringar som behövs?
- Sammanfatta era tankar också om denna punkt och skriv några meningar om dem.

Gå till slut igenom smågruppernas sammanfattningar. Anteckna de viktigaste slutsatserna så att alla ser dem, till exempel på tavlan.

Tips: Beroende på stämningen i gruppen kan ni fortsätta till exempel med övningarna som hör till det här paketet, **Påverkansbingo** eller **Konflikt mellan generationer**. Beroende på vad du vill att ni fördjupar er i kan ni också

- Ta reda på till exempel vilka faktorer som mest förklarar skillnader i koldioxidavtryck på olika håll i världen

-
- Fundera över vilka åtgärder var och en kan vidta för att det egna koldioxidavtrycket ska ligga så nära jämförelseländerna som möjligt.

Tips: Ofta när man funderar över de låga koldioxidavtrycken i något land dyker det upp en föreställning om att koldioxidavtrycket "av naturliga skäl är lågt i fattiga utvecklingsländer". Men det är inte så att ett lågt koldioxidavtryck och en lägre utvecklingsgrad nödvändigtvis hänger ihop. I det globala nord kan det också vara på sin plats att uppdatera föreställningen om levnadsstandarden i länderna i det globala syd. Nedan finns två länkar med hjälp av vilka man kan försöka rucka på ovan nämnda föreställningar.

På webbplatsen <https://www.gapminder.org/> kan ni utnyttja Dollar Street för att jämföra livet i olika länder. (Du kan välja svenska som språk i menyn. Först lönar det sig att välja "Kort presentation" för att få en kort guidning i hur webbplatsen fungerar.) Med hjälp av webbplatsen är det lätt att se att de grundläggande omständigheterna för medelinkomsttagarnas liv är ganska likadana oberoende av område.

Följande grafik visar förhållandet mellan koldioxidavtrycket och index för mänsklig utveckling i olika länder: <http://data.footprintnetwork.org/#/sustainableDevelopment?cn=al-l&yr=2016&type=BCpc,EFCpc>

LÄNKAR OCH VIDARE LÄSNING

Klimatförändringen är vår ödesfråga – vem står egentligen för världens utsläpp? (YLE 8.2.2019)

<https://svenska.yle.fi/artikel/2019/02/08/klimatforandringen-ar-var-odesfraga-vem-star-egentligen-for-varldens-utslapp>